

CONTES PER FER-SE GRAN

QUADERN PEDAGÒGIC

Textos: Sònia Pallarès i Maribel Bella
Il·lustracions: Ricard Aranda

PRESENTACIÓ

El recull *Contes per fer-se gran* neix en el marc de la campanya de sensibilització "Tracta'm bé" destinada a promoure els bons tractes envers la gent gran. Aquest recull forma part d'un projecte creat específicament per treballar, amb l'alumnat de primària, el bon tracte dels infants envers la gent gran i que porta per nom "Aules amb tracte".

El projecte consta d'activitats adaptades a cada cicle de primària i basades en els eixos que conformen el bon tracte:

- **RECONeixEMENT:** capacitat d'adonar-se de l'existència "de l'altre". Veure que els altres tenen interessos, característiques i necessitats i formes d'expressió tan importants com les nostres. És la base del respecte.
- **INTERACCIÓ I COMUNICACIÓ:** capacitat d'interactuar per establir llaços d'afecte i amistat. Les emocions es poden interpretar a partir dels gestos i de les expressions de les persones.
- **EMPATIA:** capacitat de veure, entendre i comprendre què sent, com pensa i per què actua d'una determinada manera la gent amb qui ens relacionem.
- **NEGOCIACIÓ I RESOLUCIÓ DE CONFLICTES:** capacitat de resoldre els desacords. És fonamental per mantenir un clima de bon tracte per al benestar de la persona, la família, el grup d'iguals...

El projecte s'estructura en tres activitats, una per a cada cicle.

Cicle inicial:

"UN DIA SERÉ GRAN, MOLT GRAN"

EIXOS DE BON TRACTE: reconeixement i empatia

Aquesta activitat consisteix en un treball previ sobre les diferents etapes de la vida (infància, edat adulta i vellesa), de la cura i de la importància sobre l'intercanvi intergeneracional a través d'unes fitxes que es poden descarregar al web de la campanya "Tracta'm bé" www.campanyatractambe.com

A partir d'aquest treball previ, es demana als infants que dibuixin com s'imaginen que serà la seva vida quan siguin grans, molt grans.

Autora: Ariadna Martínez González
Escola Vall de Lord

Cicle mitjà:

“UN DIA VAIG SER PETIT, MOLT PETIT”

EIXOS DE BON TRACTE: reconeixement, empatia, interacció i comunicació

En aquesta activitat adreçada a cicle mitjà els nens i les nenes reben la visita de persones grans a la classe que els expliquen com va ser la seva infància. Els temes que es treballen són la família, l'escola i els jocs. Aquests temes resulten pròxims als infants i permeten posar en comú aspectes que per a ells són molt propers.

Posteriorment, han d'omplir una fitxa per valorar la visita de la gent gran i respondre a la pregunta: “com t'imagines que serà la teva vida quan siguis gran, molt gran?” Aquesta fitxa i la resta de documentació es poden descarregar al web de la campanya “Tracta'm bé” www.campanyatractambe.com

L'objectiu d'aquesta activitat és que els infants compreguin que la vellesa és una etapa més del cicle vital i que de la mateixa manera que la gent gran que els visita un dia van ser petits, molt petits, ells un dia seran grans, molt grans.

“Jo m'imagino que tindrè arrugues, estaré xafat de treballar però amb ànims. M'agradaria ser alt i ferm i cada dia anar amb els néts a fer esport i passar-m'ho bé amb els amics i la família. Tindrè animals perquè seré pagès. Entre els fills i jo portarem una explotació ramadera”.

Autor: Andreu Valls i Vendrell
Escola d'Aiguadora

Cicle superior:

“CONTES PER FER-SE GRAN”

EIXOS DE BON TRACTE: empatia, negociació i resolució de conflictes

Finalment, l'activitat per a cicle superior pretén treballar l'eix de la negociació i la resolució de conflictes a través de quatre contes protagonitzats per gent gran que es troba immersa en algun tipus de conflicte.

El misteri de l'àvia Lluïsa: l'àvia Lluïsa s'ha enamorat i el Jan i la Berta no entenen per què l'àvia està més feliç que mai i els pares més enfadats que mai.

De frases fetes el món n'és ple: l'avi Cisco ha d'anar a viure a casa dels seus néts, l'Íngrid i el Narcís, perquè ha emmalaltit del cap i una mica del cos. Com s'adaptarà la família a aquesta nova situació?

Un dia normal: un conte protagonitzat per l'àvia Carmela, també coneguda com l'àvia Sísí. Li diuen així perquè sempre respon “sí, sí”, encara que per dins tingui ganes de respondre “no, no”.

Primer tercera: la Mia i el Ferran investiguen el senyor Claudi, un senyor gran, solitari i malcarat que no parla amb ningú del veïnat.

Tal com diu la presentació del llibre: **“No espereu trobar bons ni dolents, ni solucions correctes, sinó històries on us haureu de posar a la pell de cada personatge per comprendre millor allò que sent, allò que pensa i allò que fa”**

A continuació trobareu material pedagògic que us pot ajudar a treballar el contingut dels contes amb l'alumnat de cicle superior.

EL MISTERI DE L'ÀVIA LLUIÇA

Nota de l'autora:

El misteri de l'àvia Lluisa neix amb la voluntat de treballar un tipus de discriminació habitual en la nostra societat: **l'edatisme**. L'edatisme consisteix a associar una sèrie de valors i estereotips a les persones grans de manera que tot allò que surt d'aquest esquema es veu com a inadequat. L'edatisme associa la gent gran a la passivitat, la dependència i la incapacitació per aprendre i créixer, i dóna per suposat que les persones grans estan mancades de determinades habilitats. Aquest tipus de discriminació seria equivalent al sexisme o al racisme.

Aquest conflicte s'ha plantejat a través de la situació següent: l'àvia Lluisa s'ha enamorat i el Jan i la Berta, els seus néts, no entenen per què l'àvia està més feliç que mai i els seus pares més enfadats que mai. El conflicte esclata quan l'àvia Lluisa "trenca" amb allò que s'espera d'algú de la seva edat.

Els pares del Jan i la Berta viuen especialment malament aquesta situació. La viuen amb vergonya i es pregunten: "què dirà la gent?" I el Jan i la Berta no ho entenen i es pregunten: "és dolent enamorar-se?"

La senyora Margarida, amiga de l'àvia, els ajudarà a comprendre el conflicte quan els diu: "El que passa és que hi ha persones que els costa acceptar que quan ens fem grans continuem tenint projectes i il·lusions. Es pensen que no hem de fer res més important a la vida que envellir..."

La mirada neta i lliure de prejudicis dels dos infants davant l'enamorament de l'àvia serà el detonant per resoldre o suavitzar el conflicte familiar. Com els explica la senyora Margarida: "Estic convençuda que quan vegin que vosaltres ho heu acceptat tan bé els pares no podran fer cap altra cosa. Els fills també heu d'ensenyar coses als pares i aquesta serà una lliçó que sempre més recordaran".

El Jan i la Berta organitzen una gran festa per conèixer la nova parella de l'àvia. La normalitat i la il·lusió amb què viuen aquesta situació els dos infants ajudarà els seus pares a acceptar-la millor i a trencar la distància que s'havia creat.

Què podem treballar?

La manca de comunicació: manca de diàleg entre dues o més persones.

- El Jan i la Berta veuen que a casa passa alguna cosa, però quan ho demanen als pares aquests no els diuen res. Això fa que es preocupin i s'amoïnin més del compte. Creieu que els pares els ho haurien d'haver explicat? Què els impedeix fer-ho?

La vergonya: sentiment de malestar per alguna cosa deshonorant o per alguna falta comesa.

- Aquest és el sentiment que senten els pares del Jan i la Berta quan veuen que l'àvia té una nova parella. Què fa que se n'avergonyeixin?

L'alegria: sentiment de plaer que neix generalment d'una viva satisfacció i es manifesta amb signes exteriors.

- L'alegria és una emoció que associem a un guany. L'àvia Lluïsa sent alegria perquè està enamorada i té una nova parella. L'alegria és una emoció que es magnífica si la podem compartir. L'àvia Lluïsa, fins al final del conte, no podrà compartir plenament la seva alegria amb tota la família. Us imagineu tenir una alegria molt gran i no poder-la compartir? Com us sentiríeu?

Els estereotips associats a l'envelliment: associar l'envelliment a la passivitat, a la dependència, al deteriorament...

- L'àvia Lluïsa trenca amb un estereotip sobre l'envelliment quan s'enamora i comença una relació amb una altra persona. A partir d'aquí podem debatre què significa fer-se gran i si coneixem persones grans que trenquin els estereotips associats a la gent gran. Per exemple, persones grans que van a la universitat o que comencen a estudiar de grans...

Fitxa pedagògica:

AULES AMB TRACTE / Cicle superior de primària
/ FITXA de valoració

ACTIVITAT: "Contes per fer-se gran"

EL MISTERI DE L'ÀVIA LLUÏSA

En aquest conte apareix un conflicte quan l'àvia Lluïsa s'enamora. Cada personatge ho viu d'una manera diferent. Entre tota la classe comenteu:

1. Com ho viu cadascú?

L'àvia Lluïsa:

Els pares de la Berta i el Jan:

La Berta i el Jan:

2. Comenteu la frase de la senyora Margarida:

“[...] El que passa és que hi ha persones que els costa acceptar que quan ens fem grans continuem tenint projectes i il·lusions. Es pensen que ja no hem de fer res més important a la vida que envellir [...]”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. La Berta i el Jan van organitzar una festa per celebrar que l'àvia s'havia enamorat i per conèixer el senyor Martí, hauríeu fet el mateix?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

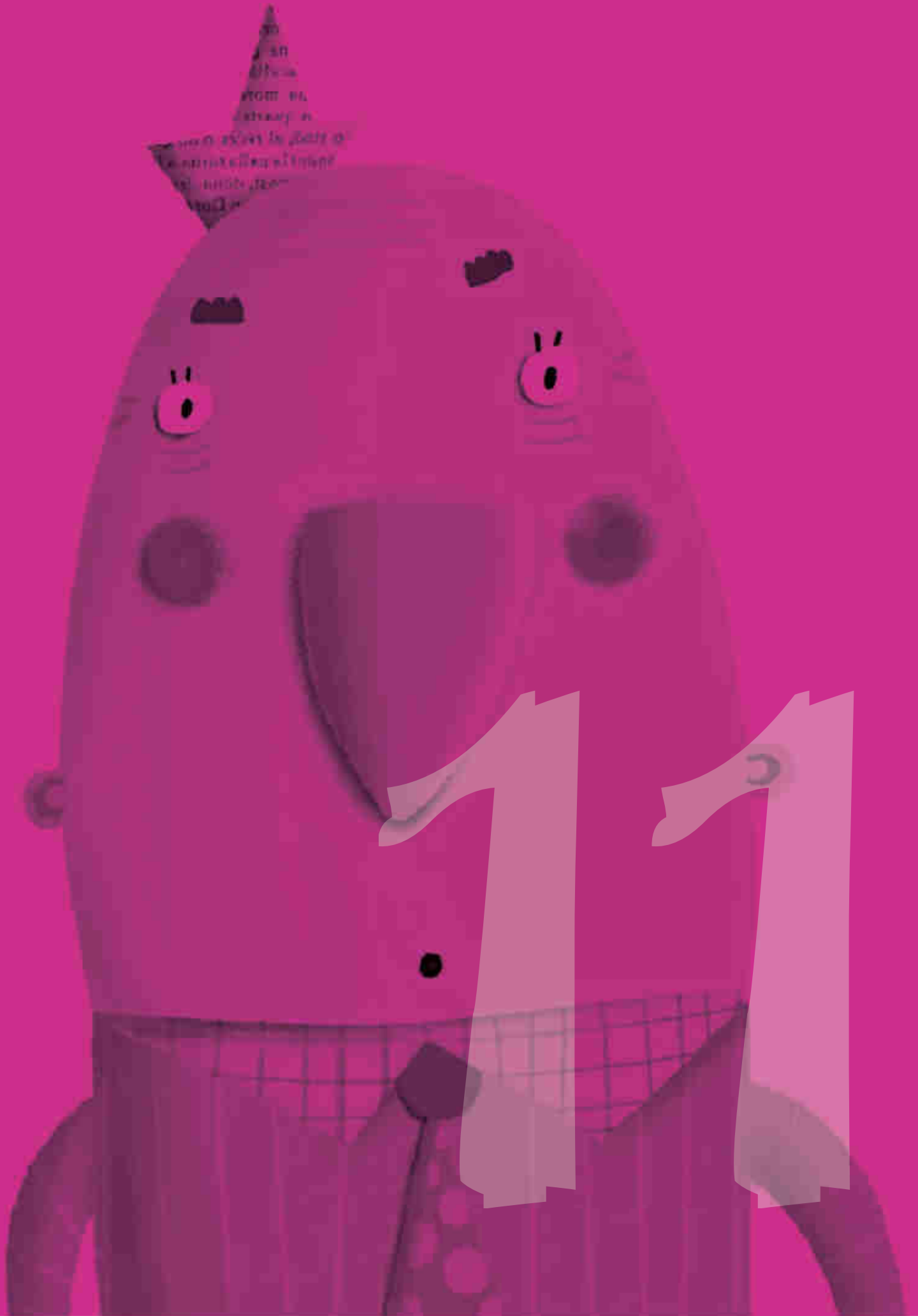
.....

.....

.....

.....

DE FRASES FETES EL MÓN N'ÉS PLE!

Nota de l'autora:

La major part dels infants tenen una imatge positiva i afable dels seus avis. Moltes vegades pensen que poden fer qualsevol activitat, com ells o els seus pares, i que mai arribaran a envellir tant com per no poder portar una vida activa. Però què passa quan la figura de l'avi o l'àvia emmalalteix? Com ho viuen ells i el seu entorn més pròxim?

Amb aquest conte hem volgut exposar com un avi, el Cisco, que sempre havia fet una vida autònoma i independent emmalalteix del cap i una mica del cos i ha d'anar a viure a casa de la seva filla i dels seus néts, el Narcís i l'Íngrid. Aquest fet comporta una sacsejada tant per a la persona gran com per a la seva família, una sacsejada emocional que cadascun dels seus membres viu de manera diferent.

La filla, en un principi, ho viu malament, i en moltes ocasions ho fa pagar a la resta de la família. No assimila aquest fet, s'atabala i ho transmet. Els néts no entenen per què la mare està irritable i la veuen amoïnada i cansada. Ells veuen que l'avi Cisco no és el que era, però intenten treure ferro a l'assumpte a la seva manera. Fan que l'avi se senti còmode i ajuden tant com poden. La mare ja els va explicar, abans que l'avi anés a viure amb ells, el que li passava i els involucra en diferents tasques personals perquè ells també se sentin protagonistes del que està passant. Ells l'ajuden amb tasques tranquil·les i repetitives, el Narcís és l'encarregat de vetllar perquè cada dia l'avi tingui els seus peücs; amb l'Íngrid l'ajuden a pentinar-se i cada nit, abans d'anar a dormir, miren un àlbum familiar amb l'avi i identifiquen cada fotografia (qui hi surt, quan es va fer, en quin indret...).

L'avi Cisco tampoc ho viu bé, passa a dependre d'altres persones i no és fàcil d'assimilar, però amb l'ajuda i l'estima de tots pot arribar a sentir-se millor.

A través dels ulls del Narcís podrem descobrir com la mare acaba acceptant més la nova situació, aprendrem que no és fàcil canalitzar les emocions i que a vegades hem de deixar de fer o tenir algunes coses per agafar noves responsabilitats, però que al cap i a la fi amb paciència i molt d'amor moltes situacions difícils poden resultar grans oportunitats per créixer personalment.

Què podem treballar?

L'autonomia: capacitat individual d'una persona per a prendre decisions sobre aquells aspectes que afecten la seva vida.

- L'avi Cisco perd la memòria i físicament té moltes limitacions, ja no pot viure sol ni decidir algunes coses per si mateix, ha deixat de ser autònom?

L'adquisició de responsabilitats: capacitat de respondre d'alguna cosa, de garantir la realització d'una tasca, el compliment d'un deure o donar-ne la raó.

- La mare del Narcís i l'Íngrid decideix donar-los responsabilitats en algunes tasques de la cura de l'avi Cisco. És bo per a ells implicar-los en aquestes atencions?

La comunicació: acció de relacionar-se dues o més persones o coses entre elles, l'una amb l'altra.

- La mare del Narcís i l'Íngrid, abans que l'avi Cisco vagi a viure amb ells, els explica què té l'avi; a la vegada però ella té mals moments i en no parlar-ne ho fa pagar a la resta de membres. Els hi hauria d'explicar alguna cosa quan està atabalada i trista? Els pares, què els hi han d'explicar i què no? És bo que el Narcís i l'Íngrid ho comparteixin amb els seus amics?
Per altra banda és molt important la comunicació entre els néts i l'avi, com es pot mantenir tot i les dificultats?

L'empatia: capacitat de posar-se al lloc de l'altre, d'entendre les seves emocions.

- El Narcís i l'Íngrid s'hauran de posar a la pell de l'avi Cisco i aprendre a resoldre moltes reaccions que per a ells no són normals. Amb el rostre, els gestos i el comportament de l'avi podran empatitzar més amb ell?

La cura: atenció a vetllar pel bé o pel bon estat d'algú o d'alguna cosa.

- La mare i el pare, amb l'ajuda de la Pepita, tenen cura de l'avi, que ara necessita les persones del seu voltant per fer moltes coses que abans feia ell sol. El Narcís i l'Íngrid també poden tenir cura de l'avi amb petites coses del dia a dia i sobretot donant-li molt d'afecte, ja que per ell és molt important sentir-se estimat. Heu cuidat o cuido a algú? Com us fa sentir? Com us agradaria que us cuidessin quan sigueu grans?

Fitxa pedagògica:

AULES AMB TRACTE / Cicle superior de primària
/ FITXA de valoració

ACTIVITAT: "Contes per fer-se gran"

DE FRASES FETES EL MÓN N'ES PLE!

En aquest conte apareix un conflicte quan l'avi Cisco, que ha emmalaltit del cap i una mica del cos, va a viure a casa de la seva filla. Entre tota la classe comenta:

1. Com ho viu cadascú?

La mare:

El Narcís:

L'avi Cisco:

2. Comenteu la frase que diu la mare del Narcís:

“[...] ‘tothom hi ha de posar el seu granet de sorra’ [...]”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. L’avi Cisco ja no pot viure sol i necessita que el cuidin. Com us agradaria que us cuidessin quan necessiteu ajuda?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

UN DIA NORMAL

Nota de l'autora:

El conte *Un dia normal* va néixer de la voluntat de treballar un conflicte habitual en la nostra societat, el de les àvies esclaves.

En el conte apareixen tres famílies: la família Calmat, que és molt normal si no fos perquè sembla que tots portin una closca feixuga a l'esquena; la família Campi-qui-pugui, que també és molt normal si no fos perquè sembla que als peus tots hi duguin unes rodes que els fan anar ràpid a tot arreu, i finalment la família Quina-barra, que també és molt normal si no fos perquè tots tenen la part inferior de la cara molt gran i això fa que de vegades sembli que tenen més cara que esquena.

Aquestes tres famílies tan diferents i tan normals tenen alguna cosa en comú. L'àvia Carmela. Una àvia també coneguda amb el nom d'àvia Sisí perquè quan li demanen alguna cosa sempre respon "sí, sí" encara que per dins tingui ganes de dir "no, no".

Però en un dia normal passarà alguna cosa especial que farà que la Carmela, en lloc de dir "sí, sí" digui "avui sí que no", i això crearà un bon enrenou. Serà a partir d'aquí que tothom introduirà canvis en els seus hàbits per evitar que una situació semblant es torni a produir.

Un cop més, el conte ha volgut fugir dels bons i dolents i presentar una situació on tots els personatges tenen una part de responsabilitat, inclús l'àvia Carmela que haurà de canviar algunes coses per viure millor.

Què podem treballar?

L'empatia: capacitat de posar-se al lloc de l'altre, d'entendre les seves emocions.

- La Carmela i les tres famílies del conte actuen d'una manera molt diferent. Això ens pot ajudar a veure la situació des de diferents perspectives.

L'assertivitat: és la capacitat de dir de manera clara i respectuosa les pròpies opinions i emocions i defensar-les sense sentir-se'n culpable.

- Aquesta habilitat la podem treballar a partir del personatge de l'àvia Carmela que no és capaç de dir: "no". A partir d'aquí ens podem plantejar quins obstacles li impedeixen de fer-ho. De què té por?

Els conflictes com a part de la solució: sovint un conflicte ens permet posar sobre la taula una situació injusta o discrepant que fins llavors no s'havia abordat.

- L'enrenou que es desencadena el dia que la Carmela diu "avui sí que no" és el detonant perquè totes les parts es replantegin algunes actituds amb la intenció que a partir de llavors tot vagi millor.

Fitxa pedagògica:

AULES AMB TRACTE / Cicle superior de primària
/ FITXA de valoració

ACTIVITAT: "Contes per fer-se gran"

UN DIA NORMAL

En aquest conte es planteja un conflicte quan a l'àvia Carmela que sempre respon "sí, sí" encara que tingui ganes de dir "no, no" li passa alguna cosa molt especial que fa que en lloc de dir "sí, sí" digui "Avui sí que no". Entre tota la classe comenteu:

1. Com ho viu cadascú?

L'àvia Carmela:

La família Calmat:

La família Campi-qui-pugui:

La família Quina-barra:

2. Comenteu la frase següent:

"[...] L'avia Carmela és molt normal, només té una cosa que la fa especial i és un somriure que no se'n va mai, fins i tot quan té ganes de cridar o de plorar el porta posat. És un somriure molt bonic, però li pesa molt i de vegades li fa nosa [...]"

3. Al principi del conte, la Carmela és incapaç de dir "no" quan vol dir "no". Què creieu que li impedeix de fer-ho? De què té por? Us heu sentit identificats amb la Carmela? En quines situacions us costa dir "no"?

PRIMER TERCERA

Nota de l'autora:

La solitud és un dels temes que també hem volgut tractar ja que durant la vellesa és un sentiment que freqüentment es dóna.

Primer tercera ens presenta el Claudi, un home que va enviuadar amb 79 anys i que des de llavors s'ha tornar rabiüt, trist, deixat, i no parla amb ningú del veïnat. Però dos joves veïns, la Mia i el Ferran, l'ajudaran a recuperar el seu somriure, o almenys ho intentaran.

Moltes vegades la pèrdua de la parella en edats avançades és un desencadenant d'aquest sentiment. El Claudi, en enviuadar es va trobar sense companyia i afectivitat, sense fills ni altra família al seu voltant i sense trobar motivacions per tirar endavant. Però sortir d'aquesta solitud no és exclusivament una responsabilitat del mateix Claudi, sinó també de la societat en conjunt. La relació que establirà amb els seus joves veïns serà un motiu per tornar a començar.

Tot s'inicia com un joc d'investigació dels dos petits veïns trapelles. La portera que ho sap tot de tothom, l'Enriqueta, els ajuda explicant-los la vida i miracles del senyor Claudi, però el que ells no saben és que descobriran coses de la vida d'ell que els posen tristos i a partir d'aquí decideixen ajudar-lo. La música és el punt de connexió que han trobat la Mia i el Ferran per connectar amb ell. El Claudi durant molts anys havia tocat el saxofon i el Ferran també està aprenent a tocar-lo. A través de la música naixerà una relació entre ells que al final del conte queda oberta a la imaginació de cadascú.

Amb aquest conte volem remoure el sentiment de sentir-se sol i de descuidar-se d'un mateix, però també la virtut de veure com dos infants tenen les ganes de voler ajudar perquè sí, perquè volen i perquè així ho senten.

Què podem treballar?

L'altruisme: ajudar una altra persona sense esperar res a canvi.

- La Mia i el Ferran volen ajudar el Claudi sense que ell els hagi demanat res. Simplement el volen tornar a fer somriure. Si el Claudi està millor també ells se sentiran més feliços.

L'empatia: capacitat de respondre d'alguna cosa, de garantir la realització d'una tasca, el compliment d'un deure o donar-ne la raó.

- Quan l'Enriqueta els explica la vida del senyor Claudi, la Mia i el Ferran s'entristeixen. S'han sabut posar a la pell del Claudi i aquest sentiment de solitud no els ha agradat i el volen canviar.

L'amistat: és una relació afectiva entre dues persones, un sentiment convingut amb una altra persona, en què se cerca confiança, consol, amor i respecte.

- La Mia i el Ferran han aconseguit començar una relació amb el senyor Claudi. Al final del conte tampoc es mostra una relació d'amistat estreta, però dóna peu a una possible amistat futura.

La tristesa: estat d'ànim d'aquell que no sent cap goig o alegria, mancat d'alegria.

- La Mia i el Ferran s'assabenten que la dona del Claudi va morir, que ell no tenia fills ni família que el poguessin ajudar, que abans es passava les hores lliures tocant el saxofon, un saxofon que ara ja no sonava pels racons de l'edifici... Tota aquesta informació no els agrada, els fa sentir melancolia. La solitud us fa sentir tristos? Us fa por?

Fitxa pedagògica:

AULES AMB TRACTE / Cicle superior de primària
/ FITXA de valoració

ACTIVITAT: "Contes per fer-se gran"

PRIMER TERCERA

En aquest conte apareix un senyor gran, el Claudi, malcarat i deixat que no parla amb ningú del veïnat. Entre tota la classe comenteu:

1. Com ho viu cadascú?

El mateix Claudi com creieu que se sent?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I el Ferran i la Mia?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Comenteu aquesta frase:

"[...] Els anys van passar ràpid i quan ell va complir els 79 anys es va quedar vidu. Aquí va ser quan el senyor Claudi es va començar a tornar més rabiüt, més esquerp, més deixat, més trist [...]"

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. El Ferran i la Mia han aconseguit que a través de la música el Claudi s'apropi una mica més a ells, com us imagineu que segueix la seva relació?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Podeu comprar
exemplars del llibre
Contes per fer-se gran
enviant un correu
electrònic a
tractambe@gmail.com.
El preu del llibre
és de 10 €**

Ajuntament de Solsona

Tracta'm bé